ТАКСА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ   НИКШИЋ, НЕДЈЕЉА 17 ЈАНУАРА 1937 ГОД.   БРОЈ 2 ГОДИНА XVI

СЛОБОДНА МИСАО

ГОДИШЊА ПРЕТПЛАТА:
за нашу земљу . . . . . Дин. 48
за Америку и остале земље годишње . . . . Дол. 3
полугодишње 2
Огласи в приносално по тарифи.
Плативо и туживо у Никшићу.

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ
ЗА КУЛТУРНУ И СОЦИЈАЛНУ ОБНОВУ
Уређује: ОДБОР
Рукописе се шаљу:
„СЛОБОДНА МИСАО" Никшић
Зетска бановина — Телефон 17.

ЗАДАЦИ НАРОДНЕ ИНТЕЛИГЕНЦИЈЕ

II

У свом ранијем напису под горњим насловом дотакли смо се задатака који се намећу народној интелигенцији на културном плану. То је само једна од компонената њенога тоталнога рада, те на самом почетку морамо истаћи двоје: Прво, да су и остале компоненте (економска, политичка и др) не мање важне од прве И друго, да су оне међу собом садржински тијесно везане те се врло тешко разлучују у посебне манифестације људске дјелатности. Прожимајући се међусобно, ријечју све скупа претстављају пуноћу једнога задатка, потпуност материјала за једно прогресивно дјелање.

Треба одмах напоменути, кад већ коментаришемо економску улогу интелигенције, да се овдје не ради само о односу који влада између послодаваца и намјештеника. Интелигенцији на дају у дио и други задаци који су, ако се правилно схвате, не мање важни од ових, тако дасе изразимо, специфичних гдје се она појављује као намјештеник. Ту би, прије свега, спадао сав онај рад интелигенције срачунат на економско подизање и просвјећивање најширих народних маса, на указивање најцелисходнијих средстава за ту сврху, на стварање разних институција и приватних тијела која ће се бринути по свим овим питањима

Црна Гора има своју специјалну физиономију као економски крај. Иако је претежно малопосједничке структуре, исцјепкана на мала породична газдинства као ни један крај наше земље, те се као таква показала скоро потпуно неспособном за капиталистички начин привређивања, иако јој се из тих разлога придаје карактер пасивног краја, не смије се изгубити из вида, да је она и поред свега, укључена у данашњи капиталистички систем и да се сви његови процеси дотичу и ње као једне економске јединице. Можда из горе наведених разлога не постоји она изразита диференцијација међу њеним појединим економским факторима, као у другим покрајинама али зато се не смије пасти у заблуду да и не постоје ти фактори и да се њихова законитост не збива у њој. И без материјално чврстих података, који нам недостају услед апсолутно неговане статистике у овом погледу, као и у сваком другом, ипак се са сигурношћу може тврдити, на основу генералних симптома и посљедица задњег економског збивања, да се сви поремећаји и преокрети у општем привредном животу одавају и на црногорски економски живот.

Домаће се запажа да се процеса све више и све изразитије оцртавају. Ако им се, због недостатка неопходних економских услова, немогуће угнијездити у једној грани привреде (рецимо, земљораду) они ће наћи мјеста у другој. Капитал прави логу само тамо гдје ће бити профита. Уколико је млађи, утолико је насртљивији и незаситљивији. Процеси ове природе који су на помолу, показују све оне карактеристике, које претстављају мали посјед. Сувише изражена несразмјера прираштаја живља у односу на величину посједа, показује тешке тенденције. Сељак је принуђен да напушта досадашњи начин привређивања и да се окреће на другу страну. Учинило се све да се издрже тешке посљедице оваквог економског развоја. Да би се одољело све мањем приносу сељачког газдинства, почело се прибјегавати једном средству, које је његовим власницима расположиво. Ускрћивали су се и смањивали и иначе преоскудни издаци на животни опстанак. Почело се „штеђети од уста," како се то каже у народу. То је дошло отуда што се не налази другога излаза Вишак живља не може да се расходује ни одласком у иностранство, на овдје уобичајене сезонске миграције, а слабим или никаквим развитком индустрије не може да се прибјегне „бјегству у град" као другом излазу за одлив вишка у живљу. Не предузимају се никаква средства за унапређење економско нашега газдинства, да би се његовим интензивирањем и рационализацијом, надокнадиле његове мане слаб квалитет и преуситњеност, те да би се тим надокнадиле раније изложене немогућности. То је узрок двојаком злу: расположива радна снага лежи неискоришћена, непродуктивна, а ситан посјед их вара и везује за себе, као утјеха и нада која ће се тешко остварити. Он се развио до оног ступња, кад се појављује као сметња смоме себи. Он је у неку руку сметња да се из, до изгладњивања, створене пауперизације не прелази у пролетаризацију нашег до сада привредника, који из дана у дан постаје све више непродуктиван члан друштва. Мора се нешто урадити да се овоме злу стане на пут. Јер све има свој крај.

За проналажење економско-политичких мјера које би се имале предузети, требале би студије великог обима. То није предмет једнога новинскога чланка. Зато ћемо се и задржати само на иницијативи, на једном суморном нацрту.

Кад је немогуће прибјећи повећању посједа, остаје да се траже излази друге природе, помоћу којих ће се наша привреда активизирати.

1) Треба ићи на то да се побољша квалитет земљишта, да се интензивира обрађивање истога. То ће се практично постићи тако ако се приватном иницијативом и тражењем од јавних фактора образују разни течајеви сајетодавног и обавјештајног карактера по свим привредним гранама.

2) Да се побољша прометни положај нашега краја као привредне цјелине, који у том погледу обзиром на структуру земљишта и недостатком комуникационе мреже заостаје за свима осталим крајевима у држави. Требају путеви да вежу село и град; село и [illegible] ријечју, [illegible] Ићи на то да се нашим савременим које се располаже нађе пут да постају фабрикат, да би се и наш сељак могао преоријентисати за неку другу привредну грану, рентабилнију од земљорада (воћарство, сточарство, текстил, кошарска и индустрија дрвета и т д)

Боље постати и пролетер него остати увијек гладан паупер, јер та статика означена брењањем нужног економског, па и животног развитка.

3) Практично, основни задатак наше интелигенције, кад већ није фактичним стањем, објективним околностима упућена на директни утицај на ток економског живота као његов активни чинилац, јесте да на његов ток утиче споља и индиректно. Треба да стави себи у дужност свестрано проучавање нашег [illegible] живота и тенденција [illegible] кретању. Рад претежног научног карактера са практичним циљем. Неопходно је стварање приватних тијела иницијативом културних група и појединаца, која би (тијела) била организована, састављена од стручних појединаца. Стручњаци као руководиоци ових тијела имали би да даду нацрте, и најпогодније питања за спровођење разних анкета по свим питањима из ове области. Те би се упуте пренијеле на [illegible] мање стручним личностима, за спровођење чисто техничког посла, личностима које ипак располажу са довољном спремом за такав посао (на пр: студенти преко ферија учитељи, свештеници и т д.). Покупљени материјал би се живо поново дешифровати стручним лицима, они који су за његово купљење поставили нацрте и упитнике, да би из њега извукли потребне закључке.

Једном свестраном анализом и упознавањем упознали би се чиниоци који дају смјер нашем привредном животу, познале би се њихове вриједности и мане, тако да би се на основу тога дошло до најцјелисходнијих средстава којима би се у њима негативни елеменат сузбијао и искоришћавао, а позитивни потпомагао и крijепио. Пронашао би природни пут којим мора да иде привреда нашега краја. Тим би се постигло двоје: прво да би се у нашем крају газдовало без злоупотреба и штеточинства, који нијесу ријетки и [illegible] и друго, подигао би се општи културни ниво села, односно, појачао, један основни фактор народне привреде, створили би се добри психолошки предуслови за [illegible]. Индиректно би се невјероватно много помогао свој крај, добио би једну економску [illegible]. У народу би се добила вјера да његова интелигенција остаје са њим и да је уистини његова. Подигао би му се прилично опали морал, да је остављен самоме себи

На тај би се начин омогућило да се и наш крај економски заостао, користи тековинама материјалне културе, која је основа и предуслов за духовно и опште културно подизање, а која данас свуда досеже до завидних висина, док се код нас још живи животом лаганог изгладњивања, и економске учмалости и препуштености самима себи.

Црногорци о животу

РАОНИК ВУКА ПЕРИШИЋА

Поручио Ђоко Вишњић Вуку Перишићу, у Казанцима, да му узоре једну њиву.

— Вук привати рало и волове, те он оре Ђокове долове. Пошто је приорао, пребаци рало на рамена, раовник задјене за појас, а волове пред собом (па га ето право у Казанце. Кад тамо погледа на рало нема му раоника који је био тежак од 4 5 килограма.) Те одатле право у Вишњића До два сата пута. Кад дође кући Ђоковој довиче и упита:

— О, командиру, да ми није ту ђе раоник оста?!

— А, бестијо, манита, шта ти је то за појасом, привати са прозора своје куће командир Ђоко.

Вук погледа, зачуди се, не прогово ри ништа и окрену за Казанце.

М. БР.

БОГДАН ГРГУРОВ О ЉУДИМА

Питали старог Богдана Гргура колико има врста људи.

— Брацо, одговори, стари Богдан, у моме животу срео сам три врсте: бутум људи, теке људи и ништа људи. Бутум људи су они, који све знају, па ипак за савјет питају; теке људи су они, који понешто знају, а понекад и за савјет питају; ништа људи су они, који ништа не знају и никог за савјет не питају.

Др Ф ВЕБЕР проф Универзитета у Љубљани

Психолошки карактер нашег доба

II

Тиме, што данашње доба захтијева одлучно помицање од саме материјалне садржине човјековог рада *човјеку, који* ради, уједно захтијева и помицање од *објекта к субјекту*. Зато можемо казати, да је основни и најсредишнији видик нашег доба у *субјектолошком* а не у *објектолошком* погледу на свијет и живот А то чини, да су за наше доба карактеристичне и две нарочите и веома важне одлике. Гдје опада ропска веза човјека са самом материјалном садржином његовог рада, тамо се отварају широм врата ослободилачкој вези *човјека с човјеком*. Тек тим путем можемо разумјети, како се и зашто данас толико држи до друштва, до колектива, до цјелине а не до појединца и до појединости његовог индивидуалног живота. То извире из основних дубина данашњег људског живота и зато га добијамо у већој мјери код човјека из народа него код макојег осамљеног интелигента.

Отуда произлази и неспорна чињеница да данас живот „у кабинету" све више умиче пред животом „на улици". Појам *животне заједнице* постаје све стварнији, самосталнији и даје све мање отпора за празну и невриједну демагогију извјесних појединаца. Култура и цивилизација појединаца се све више мијења у културу и цивилизацију цјелине, историја индивидуалног развоја прелази у непосредну историју народног, заједничког кретања. То је свакоме позната и опипљива *колективнопсихолошка усмереност* нашег доба, која је у непосредној вези са његовим субјектолошким гледањем на свијет и живот Док човјек сав живи у материјалним спонама свога индивидуалног рада, дотле ће му изгледати, да је тај рад и дакле он сам (који је у тај рад сав закопан) — све, а све остало ништа. Чим те споне нестану човјек постаје свјесан колективне, социјалне стране свога бистава. Тек тако постаје и то, што је на њему истински индивидуално, и својствено, у правом смислу ријечи самостално и живо: јер та индивидуалност је сада заиста индивидуалност *човјека, субјекта* а не индивидуалност — предмета, објекта. Тако ваљда сад сви можемо увидјети, зашто је наше доба као изразито доба напоменутог исходног идеализма неизбјежно истовремено и изразито доба колективнопсихолошког погледа и оцјењивања свега човјечјег рада и напора. И тек тим је наше доба стварно показало, како и зашто права, жива индивидуалност човјека не стоји ни у каквој супротности са његовом социјалношћу ни његова права, жива социјалност са његовом индивидуалности.

Нашли смо и трећу значајну основу унутрашњу црту нашег времена, која је такође истог психолошког поријекла. Та црта ће нам одмах постати очевидна ако само укратко огледамо познату дубоку разлику међу тзв. природословним и самим историјским гледањем на свијет и живот. Прво, природословно гледање се опире у својим основама на сваму природу и њене опште законе. Зато и човјек изгледа само као дјелић поред многобројних других дјелића природе и то проузрокује, да таквом посматрању припада тзв. *космоцентрички* карактер. Сасвим је друкчије друго, историјско посматрање, које се у својим основама опире само на човјека и његово дјеловање. Зато тек овдје човјек добија нарочито мјесто у васељени и то чини, да таквом посматрању по његовој сопственој природи припада супротни, наиме *антропоцентрички* карактер. Та разлика је тако дубока, да само она омогућава познату стварну диобу свих наука у тзв. природословне на једној и у психолошке науке на другој страни. Зато је то најдубља, централна разлика у гледању на свијет и живот. И ако сада ту разлику пренесемо на доба у којем живимо, одмах ћемо осјетити и увидјети, да је баш то доба и то у најдубљим својим тежњама и хтјењима прије — антропоцентично него космоцентрично. Само се за човјека иде! То данас и баш данас сви знамо и сви осјећамо. Отуда је данас и клик правице, који се свуда разлијеже и каже, да сваки човјек добија исто право уважавања и поштовања. Тај клик очувава свој смисао само у антропоцентричном делању на свијет и живот У самом природном животу рецимо, у животињском свијету, да ли ћемо говорити о потреби неког новог „реда", о погаженим правима и погаженом достојанству животињског бића? Сигурно не. Зато се данашњи човјек, кад му се чини неправда толико пута опире с захтјевом, да се с њим управља као с човјеком а не као с псом. И то је главни захтјев данашњег човјека, наображеног у граду и припростог сељака на селу. А све то свједочи о изразитом антропоцентичном карактеру данашњег посматрања и оцјењивања свих људских послова. И сад је ваљда свакоме јасно зашто друкчије не може ни бити. Доба, које захтијева, како смо чули узмицање од објекта с субјекту, доба, које у основном хтијењу доказује, да је такав узмак и стварно могућ да зато човјеку припада *слобода*, какве нигдје друго нема, и доба које због тога стреми за остварењем живе, такве индивидуалности, која се јавља у тим више неометаној социјалној заједници људског живота, такво доба баш у свом основном гледању јесте и мора бити у првом реду антропоцентрично и не космоцентрично. И то је наше доба

Према свему горњем можемо закључити, да је наше доба у свом најдубљем, средишном тежењу и хтијењу сграђено на трима психолошким основама, које су дате с данашњим претежним субјектолошким, колективнопсихолошким и антропоцентричним посматрањем свијета и живота. То је важно знати, јер се тиме каже и то, да је наше доба по својем најдубљем језгру људског живота *саставно јединствено* и

часто. Изгледа, да је исти значај имало само једно доба пред нама, које је нашем добу, наравно, дијаметрално супротно. То је било доба тик пред нама, дакле доба, које је почело, рецимо, с француском револуцијом и завршило свјетским ратом. Доба сцијентизма, либерализма и позитивизма! За то доба је постајало све карактеристичније супротно, наиме не субјектолошко, већ објектолошко, не колективнопсихолошко него индивидуалнопсихолошко, и не антропоцентрично већ космоцентрично оцјењивање човјека и његовог дјеловања. То је доба било класично доба исходног материјализма, који је човјека све више хватао у споне мртве, материјалне стране његовог и туђег рада. То је доба зато мислило, да мора гајити економију ради економије, науку ради науке, умјетност ради умјетности — *а не ради човјека,* према којем је све друго на свијету, па и наука и умјетност само средство. Зато се само том добу могло чинито право то, да нпр. болесник у извесном случају умре, само ако је операција стручно правилно извршена, или да окривљени трпи најтежу кривицу само ако је судски процес протекао у стручно одређеном реду дотичнога права. Гдје таква подређеност човјека материјалној садржини његовог рада, тамо наступа из нама познатих разлога све већа индивидуална самохотност и тим јачи прохтјев за надвладом појединца над другима. Отуда је разумљив и онај индивидуални либерализам полупрошлог доба, које се све теже и горе јављало на свим пољима, па чак и на просветном, тадањег живота. Гдје коначно не влада човјек, већ гдје се нарочито истичу предметна подручја његовог дјеловања, тамо се наскоро и то што је на човјеку својствено лако замјењује са оним, што твори у најбољем случају само свагдању материјалну садржину човјечјег рада. А како је сама природа главно и основно подручје свега људског дјеловања, постаје разумљив и онај космоцентрични дух тадањег доба, који је покушао и свега човјека разумјети искључиво по узору свега осталог, природног догађања.

То доба је за нама и наше доба има с њим само споља, само по ободу живота понешто заједничко. И баш та *спољна или ободна* заједница ова два доба чини и проузрокује све оно, што је према мојим уводним излагањима у нашем добу болесног и критичног. То прошло доба је према данашњем животу постављено на главу: пређашњи објектолошки видик је умакао субјектолошком, индивидуалнопсихолошки колективно психолошком и космоцентрични антропоцентричном. Зато наше доба у бисту није више доба никаквог сцијентизма, либерализма и позитивизма, већ доба истинског и што је главно, у најшире области људског живота пренетог *философског* посматрања свијета и живота. Три су знака, који то дејство потврђују. Данашњи човјек не остаје код појединости, већ тежи цјелини, тоталном. Данашњем човјеку није до материјалног знања, већ тежи за личном изобразбом. И по данашњој свјесности човјек није „предмет" поред осталих предмета, већ нарочито метафизичко тајанствено биће на свијету. Наравно та три знака су природна посљедица напоменутих ознака нашег времена: субјектолошке, колективнопсихолошке и антропоцентричне усмерености, па ипак и посебно свједоче о његовом правном — филозофском карактеру: бар је тоталитетни, — образбеноузгојни и метафизички однос према свијету исто што и прави филозофски однос.

У ЗЕТСКОЈ БАНОВИНИ

Покушај културе памука на Ћемовском Пољу

Посредовањем познате фирме из Марибора Хутер и друга извршена је поруџбина сјемена за памук из Египта, којим би се учинио покушај сијања на Ћемовском Пољу.

Сјеме ће се предати државном расаднику који ће руковати првом пробом. Извјесни стручњаци вјерују да ће култура памука успјети на Ћемовском, јер има све услове. Ако би се заиста у овоме успјело, то би за овај крај било врло значајно.

Сазив банског вијећа

Бан Зетске бановине г. П. Иванишевић сазваће током наредних дана ба ско вијеће; буџет као и остало већ је у припреми.

Зима без снијега у Ц. Гори

Последњих дана, иако је падао снијег у свим крајевима Зетске бановине, није га било у околини Никшића. Д. Града и Подгорице; било је нешто вјетра, али већином дани сунчани са повећаном хладноћом.

Опет Гачани присвајају права у Сомини

На дан 29 децембра, а затим 5 јануара једна већа група Гачана, њих око стотине дошло је у Сомину гдје сијече шуму друштво „Зета", коју је већ одавно закупило. Гачани су отјерали раднике са посла. Шума у Сомини припада општини голијској среза никшићког, па би добро било да надлежни поведу рачуна, да би се отклонили овакви сусрети, који могу имати тешких последица.

Улцињска солана у прошлој години

Улцињска солана дала је у прошлој и овој 1936 г. чисте соли са мало нешто индустриске кгр. 17.058 000. Атмосферске прилике у овој години нијесу биле најбоље, те је берба и подбацила; јер са 32 базена могло се је далеко више соли добити. За процедуру кристализације треба времена до 60 дана; јер се со почиње таложити код засићености од 25° сланоће Ако пређе овај степен сланоће, нпр. код 30° већ почињу да се излучују соли — магнезијума — сулфата, када со добива горак укус. За ову процедуру потребито је сунце и вјетар у времену од маја до септембра, када се и рачуна на дневни талог соли дебљине — слој 1. м. м. обично је кора соли дебела 2-4 cm.

Со овогодишње кампање (кгр. 10. 887.000.) сложена је у четири велике гомиле купастог облика, од којих су двије гомиле покривене тиглом, да не би киша топила и исплакивала со.

Улцињску солану као највећу у нашој држави заслужно је посјетити.

Агр. И. К

Потребе поправке у вођењу послова око Шекуларских шума

29 новембра прошле године одбор за продају Шекуларских шума одржао је збор удеоничара ради одлуке о начину продаје. Пре збора одбор је, према импровизованом списку, разделио триста хиљада динара аконто прве рате отплаћивања од предузећа „Варда" као закупца. Како је погодба о поменутој продаји отпочела пре 7 год., а од тада у одбору налазе се скоро исте личности које и данас, био би довољан повод негодовању од стране удеоничара. То се видело и на збору кад ја предлог одбора о расподелу шумског — комунског новца на „Димове" одбачен огромном већином гласова. Из тога излази да одбор није имао поверење домаћина села.

Од како је Формиран, одбор је дошао на идеју да новац треба дијелити по одвојено живећим породицама и то јавно истицао и донекле приводио у дело, јер су извесни у самом одбору почели са деобом. По овако „идеалном" примеру, отпочели су и другу деобу задруга својих тако да се број удеоничара до 29 новембра прошле год. удвостручио. Ово се тек на збору увидело на запрепашћење оних сељака, који везани за своју парцелу и патријархални дом, нису били у континуитету развоја ствари и рада одбора. Извјештај је био фрапирајући и примера ради наводим овај случај између многих по парадоксу приближних и сличних.

Једна задруга са пет чиновника и пенсионера издељених за време продаје, са око 10 чланова у породицама, прима плате и пензије преко десет хиљада динара. Сваки се пријављује за новац као удеоничар.

Друга сиромашна сеоска задруга са 17 чланова добија само један део. Излази из овога да користе прилику чиновници и они који су на време пожурили са деобом и растурањем своје задруге.

Не знам да ли су сви чиновници добили удео, али ми је познато да су од нас посебно наплаћивали улоге за трошкове око продаје, сматрајући да смо одељени чим одвојено живимо од својих из задруге. Из такве поставке се намеће обавеза да нам и дадну делове и да то накнадно компензирају у колико је сад пропуштено.

Но, с обзиром на речене примере не би било ни праведно ни социјално, јер би страховито оштетило баш сиротињу, ради које треба и ова шума да послужи њеном економском побољшању. Збор је нашао једини могући излаз из ове аномалије а то је: деоба новца по члановима у породицама Одбор није овим задовољан и хтео би некако нову скупштину и поново истицање свога гледишта, јер у његовом чланству има доста чиновника и оних скоро одељених, па им се ремети домаћа калкулација.

Но, иако би до збора дошло народ неће више странпутицом, пошто му је искуство најбољи вођ и учитељ.

Дел. П. Делетић

Пећка Бања

Одбор за историска и археолошка проучавања у Подгорици

На скупу грађана претставника установа у Подгорици одржаном у Трговачкој академији 3 јануара 1937 год. а у вези одлуке донешене на ранијем састанку, одређен је значај прикупљања грађе и оправка старина [illegible] риског археолошког значаја којима обилује Подгорица и околина Скадарског Језера

Изабран је одбор у који су ушли: г. г. Саво Вулетић Нешо Шћеповић, Др Никола Шкеровић, археолог Иван Новицки, Илија Златичанин, Митро Аневчић, Саво Чубрановић, инж. Бл. Радовић, Милован Вукчевић, Др Перо Шоћ.

Одбору је стављено у дужност, да изврши даље спровођење овога посла.

Прва карневалска приредба у Дубровнику

Прошле недеље изведена је у Дубровнику прва карневалска приредба у овој сезони. Приредба је трајала неколико сати пред многобројним грађанством, које је присуствовало навођењу карневалске приредбе.

Жељезничке везе Црне Горе са Србијом и Босном

Питање пројектовања пруга за везу Црне Горе са Србијом и Босном и излазом на море већ је означено за дефинитивно решење. Данас нам је јасно у коме ће се правцу пруге продужати и које железничке пруге треба преко Црне Горе градити. Са грађењем пруге Устипрача—Фоча и Билећа—Никшић утврђено је да ће се долином Дрине градити пруга узаног колосека са продужењем од Фоче преко Гацка до Билеће. Пруга узаног колосека Билећа—Никшић налази се у грађењу. Остаје још да се гради продужење ове пруге од Никшића до Подгорице и да се са те стране добије веза Подгорице, главног трговачког центра, са Београдом и Шумадијом. Друга нормална пруга, са горњим стројем узаног колосека иде долином Лима од Прибоја преко Пријепоља и Бијелог Поља до споја у Равној Реци са пругом нормалног колосека, која прелази из долине Ибра преко Рожаја у долину Лима код села Биоча и продужује преко Мојковца и Колашина за Подгорицу и Котор. Упоредо са грађењем пруге Фоча—Гацко—Билећа, треба приступити и грађењу пруге Прибој—Пријепоље—Бијело Поље, која се пруга налази великим делом у лаком терену. Ова пруга постиже везу Санџака, Полимља, долине горњег тока Таре и Лима и обухвата пет срезова са 150.000 становника са великим бројем насеља и вароши који се налазе у овим долинама и везује са Босном, Шумадијом и Београдом. Најближа и најповољнија железничка веза Црне Горе са Србијом и Београдом данас је преко Пећи и Митровице односно преко Метохије и Косова У току зиме колски пут преко планине Чакора је често 2 и 3 месеца прекинут и тиме су Полимље, Санџак и Црна Гора лишени ове за саобраћај једине повољне везе и упућени да иду обилазним путем преко Котора и Сарајева.

Са изградњом пруге Прибој—Пријепоље—Бијело Поље—Равна Река те би се тешкоће отклониле и том пругом добила повољнија веза Санџака. Пол[имља] и Подгорице са Србијом и Босном. Од Подгорице је пут до прве железничке станице у Равној Реци за 70 км. краћи од пута до железничке станице у Пећи. Ова би веза Црне Горе и Санџака била омогућена у свако доба године. Ове две пруге Прибој—Пријепоље—Бијело Поље и Никшић—Подгорица немају великих тешкоћа у грађење те се са најмање трошкова грађења постиже највише стварне користи за Црну Гору и Санџак. Пруга Рашка—Нови Пазар—Биоче на Лиму, даље њено продужење преко Колашина и Подгорице са излазом у Бар и Котор претставља врло тешку пругу за грађење чије коштање ће изнети 1 милијарду и 800 милиона динара, тако, да су главни проблем за грађење ове пруге финансијска средства, одакле и на који начин ће их држава остварити. Док се то питање финансирања грађења нормалне пруге Рашка—Рожај—Колашин—Подгорица—Котор реши, и док се технички испита и детаљно утврди правац те пруге, израде детаљни пројекти са предмером и предрачуном, треба у току тога времена приступити грађењу пруга узаног колосека: Фоча—Гацко—Билеће, Прибој—Пријепоље—Бијело Поље и Никшић—Подгорица. Овим би се задовољиле са знатно мање трошкова грађења данашње потребе и везе Црне Горе са Србијом и Босном.

Крајње је време да се нешто позитивно уради у погледу грађења железница у Црној Гори. Стално се говорило и износило у јавност потреба грађења пруга преко Црне Горе, од Уједињења Црне Горе са Србијом до данас, ради постизања међусобних саобраћајних веза са Србијом и Босном и с друге стране морем.

Ове би пруге развиле већу привредну активност и омогућиле раније трговине и туризма у Црној Гори. Овим би се знатно ублажиле тешке економске прилике под којима живи народ у том крају. Грађење ових пруга треба што предузети не само ради саобраћајних и привредних потреба тих крајева, него и ради стратегиских потреба и националних обзира према том крају.

Инг. СТ. РАКОЧЕВИЋ

Концерт „Захумља"

Уочи православне Нове године, 13 јануара, Никшићко пјевачко друштво „Захумље" одржало је свој уобичајени концерат са игранком и дочеком нове године.

Овога пута се управа друштва потрудила да својим посјетиоцима учини ово вече што пријатнијим и забавнијим, те је за ту сврху ванредно декорисала салу и створила заиста угодан штимунг за забаву.

Међутим, искрени пријатељи „Захумља" који су, познавајући досадашње одлично припремање и интерпретиране концертне тачке, очекивали и са те стране пун успјех, морали су се задовољити тиме што су чули један посве нов програм, коректно и без грјешке испјеван, али са врло мало или скоро никаквог одушевљења - а још и без динамике. Ниједна тачка није могла да одушеви слушаоце у толикој мјери да је захтијевају и по други пут. Истина то не значи стваран неуспјех, колико неуспјех према ономе што „Захумље" може дати и што је у више махова заиста и давало. Било је без двојбе и добро обрађених партија у сваком погледу („Над гробом", III руковет „Дафино") гдје је хор показао у својој старој пуној снази како се, приликом једног прошлогодишњег концерта, изразио један приказивач „да Захумље може када хоће да запјева".

Стога је ипак овај концерат примљен са симпатијом. Свакако да је томе моменталном нерасположењу хора имало и посебних узрока који су били од пресудног утицаја, а који се лако могу избјећи у току даљег рада.

Остатак вечери све до 3 сата послије поноћи, проведен је у пријатној забави и плесу

Престанак „Дубровачке трибуне"

Послије осам година излажења недјељник у Дубровнику „Дубр. трибуна" престала је да излази. Како се обавјештује покренуће се нови лист „Дубровник".

Једно признање учитељу г. Кићовићу

Г. Милоња Кићовић, учитељ са службом до сада у Братуњцу, премјештен је ових дана у Цапарић, среза азбуковачког.

Г. Кићовић је провео скоро осам година у овом месту као учитељ, односно управитељ школе.

Његовом иницијативом у Братуњцу су основане многе просветне и хумане установе, као: Нар. књижница и читаоница са тамбурашким збором; Соколска чета; Стрељачка дружина; Месна задруга за пољ. кредит; Земљорадничка воћарска задруга; Друштво „Кн. Зорке" и др. а у којима је агилно радио са пуно воље, заузимајући највидније положаје у истима.

При опроштају народ ове општине одао му је видно признање за његов примјерни рад у школи и ван школе.

П. Б.

Желате ли да Ваше дијете буде з[драво] и весело

дајте му „ЕНЕРГИН" за јачање кр[ви], живаца и апетита, „ЕНЕРГИН" ј[ача] крв, јача живце, отвара апетит, спјешује развитак дјетета. Дјеци 3 пута на дан по 1 малу кашику укус[ног] „ЕНЕРГИНА".

„ЕНЕРГИН" добива се у апотекама у бочицама од пола литре, 1 боца Дин. [illegible]

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

МИТАР С. ВЛАХОВИЋ

Јован Цвијић као национални радник

16 јануара ове године навршује се десет година од смрти нашег неумрлог Јована Цвијића.

Јован Цвијић је рођен у срцу нашег народа, у Лозници поред Дрине. Изгледа да је и само место, на погледу Босне, Војводине и Србије, много утицало на његов развој. Он је телом и духом један од типских претставника нашег народа. Његова спољашност одавала је мушкост и енергију. На његовом лику огледала се одлучност, а из његових речи и покрета избијала је енергија. Цвијић је по телесним и душевним особинама био достојан парњак највећих научника у свету. Те његове велике особине су импоновале нашем народу, а биле привлачне целом културном свету.

На већину људи Цвијић је учинио у обичним односима утисак благог и питомог човека. Основна црта његове душе је била благост и одмереност. Осим тога био је дубоко религиозан, и то са оном узвишеном религијом која се запажа код Његоша, у „Горском вијенцу". Али Цвијић је имао у себи нечега неумитног према себи и другим људима кад се тицало постизавања постављених задатака. Те особине његова духа давале су утисак да је био немилосрдан и неосетљив. Али то је била само спољашња кора испод које је било пуно благости и нежности.

Цвијић се одликовао радозналошћу и особитом љубављу за искреним, пријатељским разговорима, а нарочито у вези са причањем догађаја и доживљаја. Он је сам у томе био неисцрпан. Поред тога се истицао изванредним памћењем. Његово генијално и преобилато стварање има да се припише тим његовим особинама.

Цвијић је имао особито интересовање за сам народ. За његово материјално и духовно стварање. Зато он из неисцрпних народних предања, народног живота, из дубине народне душе вади срж и поставља основе једној школи и делима, која изненађују оригиналношћу и новином. Та су дела нарочито значајна за упознавање свих особина нашег народа. Тако је Јован Цвијић са својим делима, која су извор и право откровење, први научни испитивач нашег народа, и то научник који је лично ишао у народ.

Цвијић је као врло млад схватио и разумео живот своје средине, а доцније у доба студија и за време путовања исто тако упознао целокупан наш народ. Приликом својих путовања запажа и познаје културне, економске и душевне особине не само свог народа, него свих балканских народа. Као први резултат тога рада је дело „Антропогеографски проблеми Балканског Полуострва", које значи епоху за познавање балканских народа. Тим делом су обухваћени подједнако сви народи и културне зоне балканске. Ту је он изнео путеве и начине за дубље познавање културних и психичких појасева створених на Балкану. Његова запажања изнесена у том делу су од веће вредности но све остало што је до тога доба било написано о етничким приликама на Балкану.

Цвијићева научна путовања по областима, које су до Балканског рата припадале Турској, спадају у највеличанственија подузећа у историји научних испитивања. Она су изискивала поред телесног здравља и изванредне издржљивости, још и стално душевно напрезање. Резултате тих својих испитивања објавио је у читавом низу мањих радова и у своме монументалном делу „Основе за географију и геологију Македоније и Старе Србије" (три велике књиге). Довољан би био само овај научни подвиг и успех да му обесмрти име. То је дело разнолике и богате садржине. Цвијић је истакао да су основне психичке црте исте код Србо — Хрвата.

Народ је у Цвијићу гледао вођу, јер је био велики национални покретач и стваралац, који је вршио велики и пресудан утицај на наше најбоље генерације, на наш цео народ. Он је у доба прикупљања народних снага, на почетку двадесетог века, изашао пред широку јавност са својим говором „О националном раду". Ту је обухватио и претресао целокупан наш национални проблем и рад у јавном животу. Он је ту истакао наше национално поуздање, да од немачке границе до Цариграда нема већег народа од нашег и да ни код једног народа национално осећање није тако развијено као код нашег.

Цвијић је унутрашњим сеобама посветио највећу пажњу, не само у својим знаменитим делима, него и у чланцима и предавањима за широку јавност. Тако је главне резултате од ширег интереса изнео у предавању „Сеобе и етнички процеси у нашем народу". Те сеобе имале су за последицу један од најзначајнијих етничких и културних процеса у новијој прошлости нашег народа. Сеобама се извршило изједначавање и стапање нашег народа и створила се једна народна мисао и воља.

Кад је уз огромне жртве и напоре целокупног нашег народа остварено наше јединство, Цвијић је објавио чланак „О нашој држави", у коме је изложио мисли о њеном географском и културном положају и њеној будућности. Он је ту истакао: „Поједини народни делови ничим се тако не вежу и не стапају у једну психичку целину заједничких осећања, као невољама, трпљењем, саучешћем и помоћи коју једни другим при том указују." Зато су сељаци и радници најближи једни другима, па ће они услед заједничкога живота постати главни стуб заједнице, јер они као најреалнија класа ће све јасније увиђати да ће у новој држави наћи најбоље погодбе за миран, слободан и осигуран живот. Његове су и ово речи: „Још више од свега претходнога треба радити да наша држава буде држава друштвене и економске правде, да буде честита држава".

Цвијић је истакао још 1911 године у Српскохрватском Алманаху, да је наш народ „знатне даровитости", па је позивао све умне главе нашег народа да раде, да се наш народ уједини и развије у велики народ, који и ново ствара, а примљено од других култура преиначава својом оригиналним свежим духом, да би тако сам располагао својом судбином. У „Зори", гласнику српске напредне омладине у Бечу, за 1911 годину, објавио је Цвијић чланак „Нова генерација". Ту он поред осталога износи ово: „Не само за нас, већ и за општу цивилизацију била би добит, кад би се цео наш народ могао као целина културно развијати. Он би по својој даровитости унио много нових елемената у општу светску културу, а то је у крајњем резултату циљ рада и појединаца и народа. Али ради тога, он мора себе чувати од свих рђавих туђинских утицаја и нарочито неговати оно што је њему специфично". Цвијић је ово истакао још јаче 1922 године у Прагу, у предавању „О основама јужно-словенске цивилизације" где каже: „Виши, прави и крајњи циљ словенских држава је да стварају своју самосталну цивилизацију и с њом упоредо и тип државе високог морала, која ће целом својом организацијом бити намењена радном свету, па био он ма ког занимања".

Поред чисто географских и геолошких проблема у томе делу он износи низ расправа-опажања о становништву, нарочито о Словенима. Опажања о Словенима су врло значајна, јер су нова и претстављају права открића о етничким приликама једнога дотле слабо познатог и погрешно описиваног света.

Цвијић је вршећи непрекидно проматрања нашег народа извео велики план за систематско проучавање и прибирање грађе из нашег народа. О значају те стране његова рада сведоче око три десет великих књига „Насеља", која је издала Академија Наука у Београду. У њима је, поред грађе из народа и из архива, штампано више студија. Тај велики зборник докумената из народа је најлепши и најтрајнији Цвијићев споменик, који ће доцније генерације умети достојно да оцене. Довољно су познате похвале које су и страни научници изражавали Цвијићу на овом смишљеном и знаменитом делању.

Једно од најзначајнијих Цвијићевих дела за наш народ је његово „Балканско Полуострво", у коме су Јужни Словени срж. Он је ту систематски испитао све елементе живота, насеља и друштва. Обухвата област етнографије и социологије. Продро је у душевне и социјалне појаве целог нашег народа. Јасно се осећа како је ушао у интимне стране народног живота и у најфиније нијансе народне душе. Ни један домаћи ни страни испитивач није тако дубоко проникао у народну душу као Цвијић.

Данас, захваљујући само Цвијићу, наша земља заједно са Балканским Полуострвом претставља најбоље испитани крај на земљиној површини. То је зато што је Цвијић са својом новом школом поставио чврсте основе антропогеографском, етнолошком, етнопсихолошком и социјално-економском проучавању нашег народа, а уз то и осталих Јужних Словена и њиових балканских суседа. Због тога ни код једног народа не постоји сличан пример научног проучавања самог народа као код нашег. Тако је Цвијић отворио нову епоху у испитивању не само нашег народа, него целог Балканског Полуострва. На основи тога свега Цвијићевом заслугом промењена су из основа знања европских народа и о свим балканским народима.

Неизмерне су Цвијићеве заслуге за стварање солидне и реалне народне свести, како код активних политичара тако и код широких народних слојева. Од свих идејних људи њему највише припада заслуга за препород нашег народа, који је показао сјајне успехе на политичком и бојном пољу. Цвијић није био активан политичар, али веома је значајан његов утицај у свим главним националним питањима, јер његове здраве идеје укорениле су се дубоко у народну душу. Он је на томе радио личним утицајем и пером. И у најтугаљивијим политичким питањима увек се постављао на становиште научне истине. Увек се уклањао од партиске борбе, и никад није подлегао утицају шовинизма.

Да није било Цвијића ми не бисмо још знали о великим покретима и струјањима нашег народа, која су била од пресудног значаја за новија формирања у нашем народу. Шта више велико је питање, да ли би се нашао више икад човек да запази ове велике и значајне појаве и процесе етнобиолошког и етнопсихичког карактера код нашег народа и код осталих балканских народа.

О народном јединству Срба и Хрвата знало се пре Цвијића само на основи њиховог заједничког језика. Цвијић први указује на велики значај миграција за стварање потпуно српско хрватског народног амалгама. Он каже: „Услед миграција Срби и Хрвати су се тако измешали и једни у друге тако уплели, да је данас немогућно оделити их, чак и са географског гледишта." (Јединство Јужних Словена).

За време Светског рата Цвијић је врло активно радио на одбрани не само наших него уопште и словенских ствари. Врло значајну улогу је одиграо на конференцији мира, јер његови дубоки научни разлози одлучивали су у питањима граница наше државе. Он је разрадио научну основу за усвајање југословенске тезе.

Мало је у нас људи који су били у стању да се подигну на ону достојну висину широких погледа и осећања у нашим националним стварима, као што је био Јован Цвијић.*)

1) Чланак је објављен на енглеском часопису: The Anglo-Jugoslav Review Volume I Nr. [illegible], str. 55. Београд, 1936 год.

*) Литература: 1) др. Јован Ердељановић „Јован Цвијић и наша наука о народу". — 2) др. Јиржи В. Данеш „Јован Цвијић". — 3) Вој. Радовановић „Национални завет Јована Цвијића". — 4) Ј. Цвијић „Говори о чланци (4 књиге).

НАША ПРИЧА

А ЖИВОТ ТЕЧЕ ДАЉЕ...

Једног љетног дана, дође у касарни на крају вароши, артиљериски капетан Марко Маринковић. бијаше добио пресавијен табак од команде у коме му се повјерљиво нарeђиваше да се стари мазгов најхитнијим путем расходује и уклони са државних јасала. И нека се, стајало је даље у акту, по што—зашто прода, а за добивени новац одмах доведу у ред све полупане ствари по штали, које је та мазговска драмија полупала. Ако се из ма којих разлога не могадне за њега узети ни паре, нека се првом пролазнику поред касарне дарује, водећи рачуна о томе да се са њега скине сва опрема како се и ту не би штетовало. Нарочито поvести рачуна да му се уочи отстрањења из касарне смањи државна фураж а мјесто једне канте воде дати му двије.

Освануо дан који је наговештавао кишу, а доље у дну ходника старе касарне, састављених пота као свинга, примаше каплар Милојко посљедње инструкције од капетана Марка, напињући се да сваку ријеч добро утуви, како се послије не би што преокренуло и пукло преко дебелих леђа каплар Милојка.

Разумијем, госп' капетане! Али ако нико не хтједне дати ни 50 динара шта да радим?

— Даруј га првом кога сретеш и води, море, рачуна да га удаш што даље од касарне, јер му повратка више овамо нема.

— А ако га не хтједне нико ни бадава, шта да радим?

Капетана Марка то пресјече и сину му мисао у глави: »Па ми се тога несрећника нећемо тако лако курталисати.« У магловитом сјећању изађе му пред очи слика старога мазгова. Сјети се и онога дана када га је неки брђанин трампио за мало приморско магаревце, јер се жалио да му је мазгов много трошио. То је било једнога дана, уочи рата, када се срео са једним Которанином који је тјерао маслине на Цетиње, и ту, на сред пута, испод Његуша направили трампу, а праду коју му је Которанин дао за њега попили братски у првом његушком хану. Од тога дана ето почиње перипетија брдскога мазгова. Из крша сашао на море, гдје је многе ноћи проводио поред празних јасала. Дријемајући сјећао се свога роднога краја, у ком је често гладовао али није био презиран, већ милован као младунче од многобројне сеоске дјечурлије коју је он с пролећа преносио преко набујалог вира, а она га у тепању називала „Луди Маркиша" и давали му из милоште још много имена. Рат га је затекао у приморју и са првом реквизицијом поћераше и њега, а мало затим нашао се на фронту према Србији, гдје једне страшне ноћи, праћене рикањем топова би од Срба и заробљен. Није су ту свршила његова историје, већ му би судбина да до краја поднесе борбу, и тако, кад Срби одступише преко Албаније и он је био с њима. Вукао је за двојицу а претпостављени отимали су се о њега. Био је то прави брдски пунокрвни ратник. Да улети у ров са товаром муниције, или да извуче топ на највиши врх није било лако, али ето све те важне моменте искоришћавали су с њим: Ако су кара запала у блато-овамо с њим, ако је требало хитно експедовати тајни опет овамо с њим. И тако, прочуло се његово јунаштво на далеко, па су га сви због тога заволели, а нарочито војници које је врло често, по десет на броју, вукао низ најневгодније литице, гледајући увијек својим паметним очима у смрт.— Сјећао се капетан Марко свега тога, па и онога дана када га је прва команда предала по списку у касарну капетана Марка, па ето све до данашњег дана када је капетан Марко од те исте команде добио пресавјен табак и с њиме запечаћену судбину старога ратника. Али шта да се ради кад је тако заповијеђено. Не, ја ни јесам крив за све то, као да се пред неким вишим судом правдао капетан Марко. Води, дрекну на каплара Милојка, капларска багро! што увијаш ту?

Пошто га је „стручњачки очешагијао" каплар Милојко нанесе сву своју капларску вјештину, и љут са тешком рошчастом тољагом почеша старога мазгова по леђима. Он се уви под болом, јер га крај од тољаге закачи баш по ранама, које он на срамоту војног ветеринара носи већ пуних 20 година. Увио се некако ружно, а главом мапу као да би хтио рећи „животињо капларска балавче, рђо, тако ли се поштује овај се ким си прву обуку свршио, и који ти је махањем главе давао знакове команде, да не скривиш и да те не кажњавају као незналицу". Каплар Милојко као да је разумио поглед старога мазгова; би му некако тешко, па да поправи своју грешку он му се примаче и поглади га по глави, али се брзо трже, јер под пртима осјети влажне очи несретне животиње која као прут дрхташе под страхом од огромне батине која се бијаше као змија успузала уз празне јасле.

*

— Удри јаче, мајку ти ремачку! та ваљда нећеш да читав дан останемо ту због те проклете жабе крекетуше! Добош јаче затутња, а грдан смијех са свих страна проломи мирни дио варошице. Похиташе као на џемалу, а одрпана дјечурлија удари у урнебесну грају, добацујући старом мазгову најпогрдније ријечи.

Овамо људи, дере се регрут Арсеније. Швајцерска пасмина, тако ми Бога а био на државним јаслима. Видите му леђа па ћете се увјерити. Овамо овамо, ко да мање тога ће и бити.

Појавише се купци са свију страна. Настаде урнебесна граја и вриска дјеце. Никада од тога дана наша паланка није тако што видјела. Настаде погађање година, а затим лицитација. Нико ни ријечи сем стари пенсионер Мирко, као хипнотисан, проговори 50 динара, а регрут Арсеније трља руке дере се стално: први и други пут и трећи додаје каплар Милојко, и сретан ти дабогда био.

Да је гром загрмио тог јутра у кући пенсионера Мирка лакше би му било, него што је довео у шталу ову стару олупину, која још прве ноћи оглода читаве јасле, ричући жалосно за нечим што је прошло, над грозним удесом који се одједанпут сручи на његову старачку главу, некада толико паметну и цијењену. Није то била вриска, већ необичан плач, плач увријеђене животиње, плач прохујалог тегобног живота, плач над судбином свих несретника које задеси иста судбина и страшан лелек који се претвори у неартикулисано завијање и цвиљење над понором који се пред њим отвори. Те ноћи људи не склопише ока. На два километра у пречнику они су чули страшну дерњаву из штале пенсионера Мирка, а кад су ујутро срели прву варошку дјечурлију било им је јасно, јер су се смијали на рачун пенсионера Мирка и његове принове.

Пенсионер Мирко рачунао је да ће са старим мазговом моћи свршавати све послове који су га везали за његову малу живицу ван вароши. Мислио је да ће му стари мазгов моћи послужити у свим пословима око сјече шуме, али се преварио, јер је првога дана под теретом натовареног бремена животиња пала покрај пута, не мичући се, као мртва, тешко махала дебелим репом бранећи се од муха које је голицаху по крвавим и загнојеним ранама преко рбета, стеченим у данима рата. Промицао је дан за даном, а стари пенсионер Мирко видје да нема ту фајде, па се једнога дана одлучи да раскрсти са мазговом. Иако му би тешко, он ипак своју одлуку спроведе у дјело, и једног дана, преда де га варошком стрвинару Руту да он с њим раскрсти како зна.

Први јесењи дани наговјештавали су бољи живот. У ваздуху се осјећала свилена и хладана трак јесени. Пурпурни хоризонт блистао је у црвеном сјају и као да је наговјештавао живот, док се доље код »Кривог потока« са старим »ратником« обрачунавао стрвинар Руто, бришући из списка један живот, пун бола али и поноса, пун снаге и наде, пун осјећаја и нада, не када, некада, али више не.

Живот тече даље. Суновраћен, страшан, по реду, у провалију у бесконачност, у вјечни понор одакле се нико да не јавља. Тече, тече, тече ... Све даље, све дубље, све страшније али се и обнавља, брзо, глатко и свирепо.

ЂУРО К. КАВАЈА

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

ЗДР. ЈАГОДИЋ

POESIA PERENNIS

II

Величина једне поезије зависи од тога како она експлоатише ноћ, нужну правом песнику као и нечистој сили; њој, да је учини тамнијом, њему пак да је обасја. Међу њима је борба за ноћ. Неки нам говоре о хрястовини која у расушеном ормару чудно збори, о тајанственом ноћном животу ствари, кад се материја као у лудилу одмеће од својих дневних закона као главним фактима ноћног збивања. Њих на првом кораку зачарава сабласна музика ноћи. Али ноћ је дубља, она има свој смисао. Факт ноћи учинио је сазнање свестранијим. Дању се чула везују за ствари, ноћ их те везе ослобађа; чула се дискретно склапају и дух се окреће себи и вишим световима. Ноћ претвара универзално обиље стварности у хомогену масу која улази у сазнање као општи појам.

„И, најзад, клечим у сопственом мраку,
То је сан један што оближава нежно
Ко мрак лице у речном тричању".

У другој песми ноћ човека приближава Богу. „И док ноћ, тај храм мистерије црне... полива после сунца равни жарке... Душа се смеје, плаче, страши сама..... И као да је самом Богу близу... Таква ноћ освештана мистичком праксом „великих посвећених" човеку је као триумфални лук који води у царство врховне мудрости. Раскошни декор звездане ноћи као да је почетак лепоте које је све више у колико се иде према Богу. Под покровом ноћи и развила се у ствари драма сазнања песника интимних и у исти мах најопштијих „Песама о мени".

Ноћ показује границу човекове снаге; природа је одредила човеку да буде јак од јутра до вечери, да га онда жртвује слом љена сну, двојнику смрти, и да му покаже да банална снага није једини могући начин постојања. Знајући да је по бићу дубљи од сна, Кордићев човек је у дну себе слободан од сна и ту сломљен; „природни уговор" је скоро уништен.

„Пред грдним, досад невиђеним мраком,
С којом се разум никако не мири
— — — — — — — —
Јер на све стране подједнако жудим
Шта ме још држи у мрачној целини".

Док је свемир склопио очи и површно спава, унутра се развија апокрифна делатност онога што је пре сна и пре свести — бића, по плану Мудрости, која везује свесно и несвесно и која омогућује да се те две противности јутром додирну као да су у саставу неке тајанствене целине, и као да противностима спроводи човека кроз магију постојања.

У визији јесени, Кордић је мистерију ноћи уопштио:

„Долази јесен....
— — — — — — — —
И као да све у својој тами,
Дубоко ћути, из дубине ћути.....
— — — — — — — —
Тада се чини ко да чудни живот
у крила својих Богова се слива
— — — — — — — —
Тада се чини да се јачи бива".

У јесен се врши растурање снага изнурених у борби за облик. Вајарском делу које се стварало изнутра измакла се подлога, форме су попадале једна на другу и у својим рушевинама сахраниле живот до његове наредне екстазе када „јачи бива"; као у Бхагавад Гити, пукло је велико сазнање да се све „слива музикално" у бездан где је живот „без вала и пене"....

„Изван свих црта, изван свих покрета. Изван свих боја, мириса и звука".

И ако закон музикалног сливања сасеца и човека, та је позледа периферна и она живот управо потстиче.

„Кад дођу тужно пропадања дани
О, да смрт душу велича и поји"

Ноћ, јесен и смрт су биолошка осека којом се живот повлачи из својих облика снујући да после исцелења провре и осване у појавном свету. Тиме је обухваћена и савладана збуњујућа трилогија пропадљивости. Кордић је доживео и наџивео мистику Махабхарате, — његов човек не само да увире унутра као будистички монах, он и извире, тежи да огране свијим бићем, да постане извршилац мистерије бесмртности.

„Избаци огњеве своје и сини.....
— — — — — — — —
Да те смрт и за бесмртност не зачара"

Чим се безусловна слобода из себе покрене наилази на ограничења, на препреке, на категорије и кад то не би могла слобода да мудро савлада и себи то и себе томе прилагоди, морала би се као крв у срце слити у саму себе, те појавног света не би ни било. Ултрарационална својства слободе створила су неку врсту егзистенцијалне методике, наиме, организовала су живот бића тако да се може подударити са сваком категоријом, која га ограничава, и још више, да их може све превазићи. Кретање кроз супротности и разлике је нужна техника у животу правог бића. И ако се често атрибути узајамно искључују, супстанција се — оно битно у стварности не афирмира. Супротности су као наоружане свите које ритмичком сменом одржавају биће кроз космичко збивање. У парзизму су супротности овековечене — то је дело разума који није могао да сведе супротности на заједничку меру. Платон је процес преображавања „једног у све" држао неоспорним. „Све" је само лице, вид, којим се открива „једно", идеја, „ја" сваког бића. Живот и смрт, царевина противности, налази се на горњем слоју бића, они су случајеви егзистенције, која се држи на нечем битнијем и дубљем и чему она служи као економија — и што као phenomenon bene fundatum свему одолева па и смрти.

„И кад умрем бар да умрем тако
Желећи живот да потражим смрти
О, бурно с жељом ватреном ко пако
Тражећи живот и у црној смрти".

Да међу свесним и бесвесним, животом и смрћу, нема нечег основнијег што те противности и категорије укључује, доводи у везу и развија, можда, онда свет не би био композиција него хаос, у коме би се противности узајамно уништиле са светом или не би постале целина, у најбољем случају. Биће у разликама и над њима, изискује и сазнање које те супротности може доживети синтетички, које може да уочи испод заталасане егзистенције смирену и вечну езотерију. Кордићево сазнање формирало се је тим ултрарационалним поступком.

Важно за произвођаче малиновог сока и за продаваоце малиновца

Забрана бојадисања малиновог сока нешкодљивим бојама

Министарство социјалне политике и народног здравља под С. број 25147 од 4 новембра о. г. донијело је објашњење, да се по чл. 134 и 135 правилника о ближим одредбама за извршење Закона о надзору над намирницама за живот С. број 10691 од 3 маја 1930 год. бојадисање малиновог сока и нешкодљивим бојама сматра недозвољеном радњом, па се исто не дозвољава ни под каквим условима.

Упозоравају се заинтересовани на ову наредбу Министарства социјалне политике и народног здравља с тим, да се строго придржавају, како не би дошли у сукоб са постојећим прописима.

Г. Др. Ананије Илић о црногорској Кући

Ових дана изашла је из штампе докторска теза г. Ананије В. Илића, чиновника Главне контроле — „Систем права о Кућној заједници у Црној Гори".

Без претензије да овде детаљније прикажем ово значајно дело, хоћу само да поздравим његову појаву, јер је њиме насупрот досадањој узгредној и фрагментарној правној обради кућне заједнице у Црној Гори — први пут потпуно и систематски научно обрађен један веома важан правни институт.

Породичне задруге познате су и код других народа, али су се најбоље до данас очувале код Јужних Словена. Они су ту установу свакако донели из старе постојбине, јер је познато да су Словени одавно задружно живели и волели колективистички облик живота и рада. Поред тога што је задруга била, а чини ми се да је и данас, нарочито на селу, погодна и корисна као једна економско-привредна заједница, она у себи садржи и елеменат сродства, те је одговарала и етичким назорима Јужних Словена. Већ и стога она је била омиљен облик економског и безбеднијег породичног живота.

Породична задруга постала је под окриљем правних обичаја и под њима се развијала. Они су јој најзад дали и једну прилично савршену правну организацију. Али, било је разлога да се она у новије доба регулише законом. Писани закони имали су само да констатују готова факта и да кодификују постојеће правне обичаје. Међутим, можда без довољно основа није свуда приступљено тој солуцији. Законима су уведене и такве промене, које су стимулирале слабљење задружне свезе и распад задруге. Треба имати на уму, да је овај посао обављен у току XIX века, докле у времену које није могло измаћи утицају либерално-индивидуалистичке идеологије са Запада, која је, као антитеза колективизма, већ сама собом претстављала опасност за задругу. Док је један законодавац добар део материје и даље оставио обичајном праву, дотле је други противречно општепризнатом правном обичају. Тако србијански Грађански законик по свој прилици није задрузи признао карактер правне личности, што је имало далекосежних негативних последица по развој и опстанак породичних задруга. Ту има недоследности.

Али, утемељена на правним обичајима и дугој традицији, задруга није тако непосредно осетила ове промене. Дешавало се да је правни обичај фактички дерогирао законске прописе.

Црногорска кућна заједница је у разним временским периодима, сукцесивно била регулисана правним обичајима, Даниловим законом од 1855 године и најзад Општим имовинским законом од 1888 године. Први закон препуштао је многе ствари правном обичају. Пошто ни Општи имовински закон није обухватио сву материју Куће, остављао је и даље супсидиарну примену Даниловог закона, обичаја и судске праксе.

Закони, дакле, непотпуни, правни обичаји некодификовани и (за поједина племена) без карактера општости, судска пракса понегде колебљива, литература доста оскудна — све то г. Др. Илићу није обећавало ни мало лак посао, када је себи ставио у задатак да нам пружи с и с т е м права о кућној заједници.

Па ипак — користећи законске текстове, брижљи о проучавајући постојећу домаћу и страну литературу о појединим питањима из области кућне заједнице, упознавајући непосредно на терену правне обичаје и свестраним проучавањем праксе Великог суда у Подгорици — г. Др. Илић је успео да нам својим делом пружи заиста једну сређену целину, један систем.

У овоме му је, без сумње, помогло једно широко познавање породичних задруга уопште, а напосе задруга у Србији, Хрватској и Славонији. Код скоро свих важнијих правних питања г. Др. Илић излаже сличности и разлике црногорске Куће и породичних задруга у осталим нашим покрајинама, дајући нам упоредни преглед овог, бар данас, претежно југословенског привредно-економског и правног института.

Оно што одликује овај рад јесте прегледност, систем, стручност у обради. Најдрагоценије признање за ово г. Др. Илић је добио, у предговору књиге, од стране нашег уваженог професора и познатог стручњака за задружно право г. Живојина Перића. Појава ове књиге претставља један значајан резултат у низу покушаја наших младих правника да прикажу и научно обраде социјални и правни живот народа у Црној Гори. Она мора заинтересовати сваког правника и уопште сваког човека од књиге, напосе сваког црногорског интелектуалца, те наићи на добар пријем, што јој и ја од срца желим.

МИРКО [illegible]

У Београду јануара 1937.

Пошаљите претплату на наш чек број 6235.

ОСВРТ НА ОВОГОДИШЊЕ БОЖИЋНЕ ЛИСТОВЕ

Овогодишњи божићни београдски дневници пружају нам велике недостатке у књижевним прилозима. Навикли да преко њих видимо најбоље претставнике наше литературе, управо једну антологију ми смо се овога пута срели са прилозима највише политичара, а затим и са доста непознатих имена.

Нико није против младих али бар да пруже ствари од вредности. Изузев Симе Пандуровића сви остали скоро, били су заступљени са радовима испод просечне вриједности, често са старом овештлалом формом, тако да се има наговештај као да идемо уназад. Нарави не излазе из живота, него су формалистички, само да се напабирче стихови и да се разнесу у стотинама хиљада примерака Читалачка публика тешко их прима и отуда настаје све више удаљавање од поезије. Када се зна, да су некада у божићне бројеве улазили најбољи претставници стиха он да пада у очи отсуство наших најбољих пјесника. Црна Гора била је заступљена у Трифуну Ђукићу и Ђуши Радовићу, а уочава се отсуство најмлађих.

Што се тиче приповијетке, изузев Капазра Обрена од М. Јелића, ње није било, као што је то био случај из ранијих година; такођер сем »Духа сиромаштва у нашој књижевности« од Исидоре Секулић, од књижевне критике ни помена.

Или су наши савремени бољи критичари суетали или се чувају за „боље дане", свакако то је неутјешна појава.

Истина Бранко Лазаревић оставио је чисту књижевну критику и дао се у домен метафизичких расматрања и може се сматрати да је за овај књижевни рад, за сада потпуно изгубљен.

Посматрајући у цјелини овогодишње божићне дневнике са гледања лијепе књижевности има се поразан утисак и нехотично се намеће питање или није вријеме за објављивање нових радова или је наступила књижевна замрзлост Ако је прво ипак је боље него ово друго.

*

А када је ријеч о нашим црногорским листовима они су овога пута били на достојној висини, у колико то захтјевају разлози друге природе. Један чак шта више није могао ни изаћи.

Наши листови су белетристички и интерес читалачке публике данас све више расте.

Поред познатих књижевних радника срећемо и нова имена, која су у изгледу, да ће принијети добру принову. Наша је жеља, да уредници тако и даље продуже и да нас о великим божићњим и ускршњим празницима обрадују са прилозима овакве врсте. И да покажу, да и провинција има свој ревон дотр, у књижевном погледу.

М. В. МАРТИНОВИЋ

Живот на селу

ОДМЕТНИК ЗАПАЛИО ДВИЈЕ КУЋЕ

У Пиви се налази у одметништву познати Бл. Радојичић, који је одговарао раније пред судом за разне кривице.

Прије неколико дана он је запалио двије куће: једну је запалио, јер га дјевојка из те куће није хтјела узети.

Наравно, да он не може остати у Пиви, ако га Пивљани не желе; сад то је њима на вољу.

Шавник В. В.

ПОВОДОМ ИЗБОРА У ОПШТИНИ СПУШКОЈ

Од појединих лица — чиновничког реда лансирају се на мој рачун, све и оне верзије о исходу општинских избора у Спужу на дан 22 новембра ов. год. Поводом тога изјављујем:

Као претсједнику бирачког одбора било је потребно: на биралишту пристојан ред и мир; у бирачкој соби, појединачно давање слободног гласа — као основ бирачког права —

Узгредно речено, сама појава оног дана, непозваних чиновничких лица из среског центра на биралишту и њихова агитација мање је учињела користи а више штете бирачкој страници за коју се очекивао повољнији исход.

Све ово појединим на знање.

ФИЛИП ПАВИЋЕВИЋ
учитељ

Спуж, 27 XII 1986

ДУВАН У БУРАДИМА

Један велики дио сиромашних сељака и данас се још увијек бави шверцом дувана. Прије неколико дана пот прегледних финансијске контроле г. Јочо Вуковић ухватио је у селу Затону, срезу бјелопољском, шверц дувана запечаћеног у бурадима као ракија.

Дуван је послат из Подгорице, а како је добачен из Скадра не зна се.

М.

ПОДГОРИЦА У ЗАБАВАМА

Иако је тек која година, како је образовано у Подгорици Коло српских сестара, оно неуморно ради у смјеру свога програма.

Уочи великих празника друштво је обукло 50 сиромашне дјеце; многим сиромашним породицама друштво је дало помоћ и у дрвима, а за тим и у храни за Божићње празнике.

Колико је рад Кола српских сестара у Подгорици популаран, најбоље приказује она лијепа посјета друштвеног костимираног бала, приређеног 8 јануара ове године уочи рођендана Њ В. Краљице Марије, у просторијама „Луксора". Коло српских сестара из Београда позајмило је један велики број костима наше народне ношње, тако је овај био један од најуспјелијих костимираних балова у Подгорици. Нема говора да се много дугује вредноћи претсједнице г ђе В. Вукотић.

Шаренило наших народних ношња дало је овом вачеру један пријатан, живахан и весео изглед.

Од ђа чланица биле су у костимима: г ђе: В Вукотић у србијанској са тепелуком; у црногорској ношњи: г ђе: Божовић, Радмилов, Беговић, Сељеник, Вујовић, Чакић и Ачковић; босанска ношња, г ђа Вукмировић; старосрбијанске, г ђа Иванчевић; словенска, г-ђа Вукашиновић; банатска, г ђа Решић; конављанске, г ђа Брајовић; арбанашка, г ђа Живковић и муслиманска г ђа Драговић. Око 40 сиипатичних чланица, госпођица било је такођер обучено у разне наше народне ношње. Вече нашег Кола српских сестара оставило је један од најљепших утисака, а поготово кад се зна да се приређује у најхумавније сврхе.

Штета што је ефекат овог бала био умањен непогодношћу просторије биоскопа »Луксор« и музиком са грамофонских плоча.

*

Трећег дана Божића приредило је Женско добротворно друштво у Подгорици свој бал у просторијама хотела »Империјал«. Савршеном организацијом, обилном посјетом и лијепим расположењем овај се бал може сматрати као најуспјелији. Поред осталог су успјеху много допринијели и декорација сале, одлична капелна музика и соло пјевање познатих шлагера, г.г. Николића и Петровића, студената права. А.

*

10 ов. мј. Мјесни међуструковни синдикални одбор у Подгорици одржао своје послије 10 година прво забавно вече.

Присутне је поздравио друг М. Милошић, секретар Радничке коморе, излијевши: рад синдиката и потребу организовања; тешкоће на које наилази радништво како у Подгорици тако и у Црној Гори. Позвао неорганизовано раднике да се организују у синдикате јер ће као такови најбоље повести борбу против оних који хоће како економско тако и културно и просвјетно подизање радничке класе.

Послије тога прешло се на програм

1) Мушки хор отпјевао је »Радничку поздрав« диригент је био друг А. Крцуновић.

2) »Плач матере човјекове« рецитовао је друг М. Булатовић.

3) »По пустом крају« рецит. је другарица В. Милачић.

4) Слика из шегртског живота — изводили су шегрти гдје је омиљени друг Шапро отпјевао »Мој животе горак ли си«? и пјесму »Пут у живот« (најуспјелија тачка).

5) Шала у једном чину »Сељак у јуне« изводили су другови.

6) Соло пјева друг М. Јовановић.

7) »Пјесма послије рата« рецит. друг В. Пејовић.

Игранка до зоре.

Вече је одржано у сали „Луксор", било је око 800—1000 душа. С обзиром на извођење програма и на обилну посјету може се рећи да је ово једно од најуспјелијих забавних вечера. Г. Н.

Књиге и часописи

„САРАЈЕВСКИ ПРЕГЛЕД" доноси у свесци за јануар прилоге: гг. Јована Кршића. Др. Баруха; Др. Бран. Бујића, Р. Дрвница, Жарка Пламенца, Тина Ујевића, Јована М. Јовановића, Тодора Крушевца, Др. Ившића, Р. Димитријевића; затим биљешке: позориште, привреда и финансије.

Ових дана изашла је из штампе докторска теза нашега земљака. Г. Др. Ананија В. Илића; „Систем Права о кућној заједници у Црној Гори," са предговором г. Живојина М. Перића. професора Београдског Универзитета, страна XVI — 202. Књига се може добити код писца, Мајке Јевросиме број 6 Београд.

„ПРАВНИ ЗБОРНИК," који излази у Подгорици доноси у свом последњем двоброју прилоге: г г. Божидар С. Томовић, удовично право уживања у кући (кућној заједници; Јовица Мијушковић: о процесуално-правним последицама изостанка странака од „првог" рочишта у грађ... Антон Главичевић: недоследност законодавца у § 64 К. З. М. Бошковић: о судској доставној служби на подручју великог суда у Подгорици.

Затим доноси судске одлуке, обичајно право, и историја права.

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД

Београд, 16 јануара ожићни празници прошли у Београду у политичком мирју. Првих дана послије зника објављена је велика естија криваца; амнестија о вата дјело из чл. 5, 6, 7, 8, 10 Закона о заштити дре, указ је обухватио све лице по закону о штампи; ед тога обухватио је снихе казне за све осуђене пре једне године дана. Амнеја не обухвата лица осуђена губитак државне службе.

Народна скупштина састаће крајем овог мјесеца; поред есних законских предлога тска дебата отпочеће среном фебруара.

Повратак претсједника владе Др. Стојадиновића из Швајске очекује се ових дана.

Претсједник пруске владе гeрал Геринг учинио је посјету Мусолинију; према саопште ова посјета има чисто вредни карактер. Међутим, нфашистичка штампа објавује да г. Геринг има мисију са Мусолинијем проучи меународну ситуацију, у односу шпански грађански рат и емачку политику у Шпанском ароку и њену колонијалну олитику.

Грађански рат у Шпанији прожује се са припремама за лучну борбу на једној и дру страни. Према посљедњим естима националисти су изили припреме за одлучну рбу за освојење Мадрида; ви добровољци проглашени за шпанске поданике.

Картел деснице на челу са г. Љотићем

Како нам пишу из Београда, од млађих политичара, припадка Југословенске националне ранке, створено је убјеђење за разу преоријентацију и нову груацију свих десничарских елемената од њиховог покрета па до Хошере. Тенденција је млађих се створи картел десницe и се вођство повјери г. Љотићу; првим данима изабран би био дан директоријум од свих шеова, а затим би се примио прорам „Збора", па преко тога и егов шеф г. Љотић за вођу артела десницe.

Конференција у Бањој Луци тала је на гледиште, да се ова угестија испита директно у народу и зато су претставници Југословенске националне странке ишли сва већа мјеста у земљи по горњој ситуацији консултоали своје пријатеље по провинцији.

Конференција народних посланика бираних на листи Др. Мачека

Осам посланика изабраних на исти Др. Мачека у српским кравима одржали су у Београду онференцију ради уласка у Н. упштину.

Штампа је разно тумачила понуту конференцију, али по свој илици да су они морали доћи једног „гибања", јер их уопште до сада нико није питао ни ризнавао као да су пали са нее непознате планете на наше ло, док су у политици Удруже опозиције често водили лучујућу ријеч људи који никве везе са народом немају. Није познато њихово даље ржање, али су се бар „гласнули".

Преговори Др. Мачека са Југослов. рад. заједницом

Већ дуже времена штампа припрема разговоре између СДК. и РЗ. У посљедњим бројевима „Обзора" могла су се прочитати зна предвиђања која би наступила у току преговора; један ио штампе вјерује да су преговори преурањени и да до њих неће засада доћи. Међутим, најновији вијести приказују да ће се претсједник владе г. Др. Стојадиновић састати са Др. Мачеком при повратку из Швајцарске. То би био само један политички сусрет, па би се послије тек разговори наставили за детаљно расматрање ситуације за решење нашег унутрашњег проблема.

Хрвати у политици и њихова ријеч политичарима

Наш лист је објавио неколико написа о Хрватском питању; увијек се нагласило пуно осуство изграђених политичара око Др. Мачека; то су већином племенско-политички романтичари, далеко од гледања ствари како јесу.

У једном од посљедњих својих бројева „Хрват. дневник" овако коментарише држање шефова Удруж. опозиције србијанског дијела, по Хрватском питању, па каже:

„Др. Мачек није тајио ни од кога оно што тражи, а то је оно за чим тежи онај народ који му је дао своје повјерење. То је познато и Давидовићу, Јоци Јовановићу и Миши Трифуновићу а и свим другим политичким факторима који су зато заинтересовани. У релацији према становишту појединих странака прије диктатуре мора се признати да су Давидовић и другови донекле промијенили своје гледиште према Хрватима као историјској народној творевини, али они нису ишли до краја. Требало је дуго времена док су схватили оно што је изнад сваке дискусије, а о чему др. Мачек нема потребе да дискутује. Они којима је озбиљно стало до ријешења Хрватског питања не могу повлачити у дискусију оно што је изван сваке дискусије".

КРАТКЕ ВИЈЕСТИ

Повлачење оставке г. Мијушковића

Народни посланик за Срез источки г. Лука Мијушковић, повукао је своју оставку на посланички мандат, по жељи и захтјеву својих пријатеља и гласача среза.

Нушић о Црногорцима

Према информацијама из Београда Нушић припрема своје најновије дјело о Црногорцима; очекивати је да наш велики писац, ако заиста посвети своје последње часове Црногорцима, дјело буде везано само за извјесне београдске Црногорце, који заједно послују по пензијама са Србијанцима.

Једна успјела операција г. Др. Ђ. Радуловића

Прије кратког времена у болници на Крушевцу, извршио је успјелу операцију г. Др. Ђорђе Радуловић над сељаком Мил. Соратловићем извадивши му камен из бешике тежак 240 грама

Болесник се потпуно опоравио, послије једне тешке операције за коју се г. Др Радуловићу мора одати пуно признање.

Једна пажња општинској управи у Никшићу

Ми смо већ неколико пута напомињали да је велика сала у Општинском дому доста запуштена; поред поправке крова, на коме ће се радови обавити тек с прољећа, добро би било да се у сали, око ложа, као и мање хитне оправке на крову изврше.

Ово што нарочито опада у очи, биоскопска публика је постала дисциплинована, те заслужује да јој се поклони већа пажња и сала доведе потпуно у ред. Ово нарочито што је тонбиоскоп потпуно успостављен.

Унапређења у резерва

Последњих дана објављено је унапређење великог броја официра у резерви. Овом приликом унапређен је у чин поручника г. Вукашин Вучевић, бивши вак. наредник раније црногорске војске сада у Б. Пољу.

Јован Љакићевић — Цепелин пред судом

Како београдски листови јављају ових дана ће бити пред Београдским окружним судом извршена позната афера са трговином пензијама и другим недозвољеним пословањима везаним за Београд. финансијску дирекцију и друге установе. Пред судом ће се појавити и Јован Љакићевић — Цепелин, који је сам себе прогласио у чин поручника, инвалида. Надати се да послије Цепелина, неће бити оваких Црногораца.

† Коста-Кољо Чопић

Уочи православне Нове године, када је вјетар помамно хуктао преко снијежнога Чакора, стражара питоме Метохије, заклопио је своје очи Кољо Чопић, наш омиљени весељак, који је одавно напустио своје родно мјесто Никшић, да би више од петнаест година лутао преко тврдог терена нашега Југа, са жељом да се једног дана окући и стекне породицу. Та последња његова жеља, коју нам тако весело изражаваше у једном писму, не испуни се. Умро је као боем, јер му је и живот боемски и весело протекао.

Прије пет година срео сам га на равном Косову. Био је исто тако расположен и весео, као и оног дана кад је оставио Никшић, који је прије једне и по деценије изгледао много друкчији него данас. Био је запослен као дјеловођа једне косовске општине. Жалио се је на тврд хљеб, али је био са људима задовољан и остао им је вјеран до последњег даха.

Током прошле године почео је побољевати и ријешио да се смири и да се окући. Судбина је хтјела друкчије.

Жао нам је што није умро међу нама овамо, да га братски ожалимо, и да се исплачемо над једном веселом и паметном главом нашега брђанина.

Умро је и сахрањен у Пећи, далеко од својих и од његових пријатеља и другова, који га искрено жале.

Нека је покојном Кољу лака земља питоме Метохије, коју је од срца волио.

Илија Каваја.

† Ново Гилић
мајор у пензији

У Пећи је преминуо Ново Гилић, мајор у пензији у 62 години живота Почивши Гилић рођен је у Братоножићима; послије основ е школе свршио је и прву официрску школу на Цетињу. Доживио је ту срећу да буде у редовима међународне војске на Криту.

Како у војсци, тако и у племену уживао је лијеп глас и популарност. У ратовима за ослобођење учествује као командир чете, а доцније као командир батаљона

Пошто је стављен у пензију, покојник се стално я селио у Пећи где је уживао одличан глас у грађанству.

Одликован је за војничке врлине црногорским и југословенским орденима.

Сахрањен је уз многобројно учешће грађана Пећи и околине.

Бог да му душу прости а породици наше искрено саучешће. В.

† Невад Мићуновић

У Волестову је прије неки дан умро Невад Мићуновић у 63 год. живота. Покојни Невад је био врло популаран код свих познаника као врло поштен и ваљан ратник и као жива енциклопедија народних умотворина у овим крајевима.

Током свога живота покојни Невад се увијек борио да очува на достојној висини, све врлине којима се красе Црногорци.

Лака му земља, а породици наше саучешће.

Читуља

У Голији је 6 овог мјесеца преминула Вида Рада Томовића, у 60 години живота; покојница је била добра домаћица и одлична мајка. Бог да јој душу прости.

Позив наредницима бив. Црногорске војске за Срез никшићки и шавнички

Г. Раде Радовић, коморски вијећник и бивши наредник црногорске војске бавио се неколико дана у Београду по питању наредничких пензија; г. Радовић позива све заинтересоване наредннке да дођу на конференцију 24 јануара у Никшић.

Свечари

Моју крсну славу св. Јована славићу у заједници са родитељима и браћом Стан: улица Цара Душана.

Блажо Вишњић, срески начелник

О сво ој крсној слави св Јовану ове године нећу примати уобичајене посјете

Нико Т. Мартиновић

О својој крсној слави Св. Јовану не могу примати никакве уобичајене посјете. ЂОРЂИЈЕ КОВАЧИЋ

О мојој крсној слави св. Јовану не ћу примати посјету усљед короте у породици. Димитрије Грубач

О мојој крсној слави св. Јовану нећу примати уобичајене посјете. Мида Звиздер

Усљед смрти и болести у фамилији своју славу св. Јована славићу у кругу своје породице.

Никола Мартиновић рачуновођа окр. Суда

Своју славу св. Јована нећемо славити усљед короте у породици. Ђурица, Петар и Милан Спаићи

Ове године нећу примати уобичајене посјете о крсној слави Св. Јовану услед короте. Гавро Лазовић

† Никола С. Ковачевић
инспектор министарства пошта

На дан 10 т. м. умро је у санаторијуму Тополшици а 12 т. м. сахрањен је у Београду Никола Шајо Ковачевић, инспектор министарства пошта.

Пок. Никола родио се на Грахову прије 42 године. Као син сиромашних родитеља, иако њихов јединац, пок. Никола морао је од своје ране младости да се стара за насушни хљеб, што му није дозволило да се редовно школује Али природно даровит, он је својим неуморним, марљивим и савјесним радом успио да себи прокрчи пут и да у поштанској служби достигне положај за који се тражи особита спрема и повјерење.

Своју чиновничку каријеру започео је прије рата, у Црној Гори, на Грахову, а послије ослобођења, задобијајући повјерење својих старјешина брзо напредује те бива постављен за управника поште у Јужној Србији, потом за управника поште у Београду а напослетку, због особите вриједноће бива унапређен за инспектора министарства пошта, на коме га је положају и смрт затекла Увијек је у служби хваљен од старјешина и вољен и цијењен од другова.

Дубоко ожалошћеној породици наше искрено саучешће, а покојнику вјечан мир.

Акција Подмлатка друштва Црвеног крста Никшићке гимназије

Управа Подмлатка Црвеног крста при Никшићкој гимназији делегирала је своја три члана: гцу Десанку Поповић, гг. Јована Иконовића и Михаила Шћепановића, професоре, да скупљају прилоге у граду за помоћ сиромашним ученицим. гимназије о прослави св. Саве. Приликом скупљања прилога у граду су наишли на потпуно разумијевање код свих друштвених редова без разлике, тако да су успјели да скупе прилог у новцу у износу од динара 2116.- као и приличан број разних ствари (џемпера, чарапа, кошуља и другог.)

Одбор најсрдније захваљује племенитим дародавцима на њиховим поклонима.

Забава Женског друштва „Косовка Дјевојка"

Трећег дана Божића, на рођендан Њ. В. Краљице Марије, Женско друштво „Косовка Дјевојка" приредило је успјелу забаву са игранком.

Приказана је „Смрт мајке Југовића" од Ива Војновића, у одломцима, уз двије пригодне рецитације.

Приказ „Мајке Југовића" је успио. Истакла се нарочито г-ца Вујић у улози мајке. Штета је што су се све позоришне приредбе у нашем граду свеле на приказивање одломака, те се на тај начин добија погрешна слика правих вриједности.

Послије претставе продужено је са игранком до дубоко у ноћ.

† Радован А. Даковић

У бановинској болници на Крушевцу 8 ов. мј умро је Радован А. Даковић из Грахова у својој 47 год. живота; истог дана пренет је у своје родно мјесто у Маочиће а 9 сахрањен код цркве на Белосави уз учешће племена граховског, бањског, као и великог броја пријатеља из других крајева.

Са покојником су се опростили пред кућом његов племеник Г. Стево Л. Ковачевић пензионер а над гробом парох вилушки г. прото Видак Дракић.

Покојнику рајско насеље а породици наше искрено саучешће.

† Драго Спаић

У Никшићу је преминуо 15 овог мј. у својој 40 год. Драго Спаић, поштански службеник.

Покојник је у својој генерацији уживао глас једног одважног омладинца; учествовао је у ратовима; послије погибије оче е на бојном пољу примио је бајрак У служби је био ваљан и марљив.

Сахрањен је уз велико учешће грађанства; са покојником су се опростили Видак Вујовић, п. чин. и Нико Вукајловић. Бог да му душу прости.

Милостиве госпође и госпођице

свјежину и гипкост тијела пружа Вам „АЛГА". Послије сваке купке било хладне или топле, прије сваког излаза, прије поласка у кино, казалиште, плес и т. д., намочите марамицу „АЛГОМ" и лагано пројдите тијело. Ваше тијело мирисаће угодном свјежином.

„АЛГА" добива се свуда, 1 боца Дин. 12

Продајем, полуупотребљени аутомобил „ПУХ" 2 и по тоне, једну Форд лимузину типа А. мотор с дребанком бормашином, једну машину за резање завоја до два цола, једну машину за резање жљебова свих фазона, и једну шегу за шегање дрва.

САВА МАРИНОВИЋ

Цетиње, 12-1-1937 год.

Саопштења редакције

Звање адвоката поново је заведено у Совјетској Русији. Дакле, и сва добра воља да се адвокатски позив замијени остала је у Русији без успјеха.

Назад неколико дана, један наш вишњак донио је у Начелство Среза шавничког молбу ове садржине:

— Молим Начелство среза да ми изда оружни лист на један пјешадиски топ калибра 37. Топ ми је потребан послије Божићних празника ради предузимања офанзиве против ситне гамади, која ми тамани пољско поврће.

По овој молби Начелство још није донијело одлуку.

Г. Крста Цицварић наш познати публициста, обратио се преко свога листа патријарху г. Варнави и тражио је да православна црква уведе у ред мученица познату непосницу Павлинац, која је прије неколико година убијена под Острогом и да је црква светкује као светицу.

Иако овај апел г. Цицварића, мало чудно изгледа данас, он ће ипак тешко пасти на душу острошког убице.

Ових дана изашла је из штампе најновија књижица чика Илије Златичанина, „Бадње вече."

Чика Илија је књижицу штампао у Загребу и латиницом Испод самога наслова оштампано је „Игроказ у три слике." Не само чика Илија, него и 99 од сто његових Подгоричана не знају шта значи „игроказ". То му је свакако допунио писац предговора (S. м.) који је у предговору напомињао да чика Илија штампа ову књижицу латиницом иако не зна да чита латиницом?!

Најзад на књижици се налази и портре чика Илије, који је више нарав неког „умировљеног вахмајстора" него једног нашег" горштака, који је цио живот провео у напорима и мучењу физичком и духовном. Али кохо људи да су ближи Загребу, као неком „прводном" центру. па нека их.

Код нас у Шавнику, иако смо снијегом одвојени од свијета, био је Божић веселији него иначе. Али ово што нарочито пада у очи пјевала се само једна пјесма и дању и ноћу:

— Ој, ђевојко са Слатине,
Ајде мало испрати ме,
Испрати ме до Шавника,
Да ти видиш надзорника;
Надзорник је краја дика
Нигдје таквог миљеника".

В. В.

Редакцијске вијести

Чланак г. Мира С. Божовића, пуковника у пенсији »Црна Гора у Европском рату« из техничких разлога морао је изостати и у овом броју.

Будите опрезни код дјеце

и чим опазите на дјеци и најмање нерасположење и клонулост од желуца, без предомишљања дајте им мало млијека или воде 1 малу кашику прашка „МАГНА".

РИЈЕШИЛИ СТЕ СЕ

бриге и запријечили тиме много обољења. Прашак „МАГНА" омот Дин. 4.- Ориг. стакленка Дин. 20.-

Вјерени

Г-ца Даринка Дамјановић из Вражегрмаца и г. Љубо Перовић, кап. у пенсији, вјерени. Наше честитање.

СПОРТ

ОДЛАЗАК Г. ВЕЛАШЕВИЋА

Г. Драгутин Велашевић, чин. Хиг. завода, ових дана поднио је оставку на свој положај у управном одбору с.к. „Слоге". Г. Велашевић је заузимао положај секретара и био капитен тима. Упитан од нашег дописника какав је узрок томе изјавио је да ће и даље остати члан клуба и стараће се и у будуће за просперитет „Слоге" како би се као и досада клуб одржао на достојној висини у спортском погледу, али будући да је заузет својим приватним пословаме немогуће му је и даље вршити функцију секретара клуба.

Ми жалимо одлазак г. Велашевића јер је био истакнути и агилни спортски радник на Цетињу, особито је показао своју спортску дјелатност приликом оснивања и формирања „Слоге" тако да данас „Слога" претставља један добар и солидан тим у сваком погледу и најозбиљнији је фаворит за освојење првог мјеста на табели Ц. н. п. п.

Даваћемо годишњи помен нашем драгом милом и никад непрежаљеном: мужу, брату, ђеверу и стрицу Милу Ђурашевићу, бившем чиновнику грађевинске секције у пензији. Помен ћемо давати 24 ов. мјесеца у цркви св. Луке у Рубежима у 10 сати прије подне.

Никшић, 14 јануара 1937.

Ожалошћени

супруга Милица, брат Ђуро, снаха Велика, синовци Видо, Душан и Војислав.

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

† Срдан Поповић

протојерј, ставрофор и управитељ манастира Ждребаоника

„Угледајте се на мене као и ја на Христа“.

Неумитна смрт, тај исконски непријатељ људског рода, нако потребна на трећи дан Божића, дан Првог Мученика за вјеру Христову Св. Архиђакона Стефана, куцнула је на врата свете обитељи манастира Ждребаоника и у развитку дана ускратила је живот једног истинитог службеника Божјега олтара — ускратила је живот протојереја Срдана Поповића. Ускратила је живот протојереја Срдана Поповића, који је био у цркви примјер свештенства, у народу примјер пастира и учитеља, у рату примјер јунака и војника и свуда и у сваком случају еминентан примјер истинитог следбеника Христовог, који је строго водио рачуна што ће учинити и како у чему поступити да би његов живот остао свијетао примјер пастви и друштву његовом, имајући у виду да се мора једном мријети и да послије смрти човјек оставља само свој рад и успомену на себе, „јер кад је славно оно што престаје, много ће већма бити у слави оно што остаје“.

Протојереј Срдан Поповић рођен је у селу Слатини у Бјелопавлићима 27 октобра 1854 године од оца свештеника Баја, који је свој живот завршио на бојном пољу јуначки борећи се на „страх врагам“ за спас свога рода. Основну школу свршио је у Ждребаонику у Ћелији Пиперској, а богословију је свршио на Цетињу 1878 године, које је године и за свештеника рукоположен. Службовао је у своме родном мјесту Слатини, гдје је и цркву подигао. 1920 године постао је управитељ манастира Ждребаоника на коме га је положају и смрт затекла. Године 1919 рукоположен је у чин протојереја, у међувремену од тада до 1932 године био је срески намјесник а од 1925 године и окружни протојереј Протопресвитерата спушког. Од 1932 године био је настојатељ манастира Ждребаоника. Учествовао је у свима ратовима од 1876 до 1918 године. У Балканском рату је био батаљонски, а у свјетском бригадни свештеник. На свима положајима и у свима дужностима је био примјер млађима и равнима а сигурни ослонац старијима. Био је и веома добар администратор. Скромност и самопожртвовање биле су главне особине које су красиле овог истинског Христовог следбеника, доброг савјетника и проповједника; и увијек су му на уму биле ријечи Апостола Јакова: „Будимо творци ријечи, а не само слушачи“ те је заиста био „углед вјернима у ријечи, у живљењу, у љубави, у духу, у вјери, у чистоти“. 1926 године подигао је из својих личних средстава звоник на манастиру Ждребаонику у вредности од преко 200.000.— динара, а оставио је истом манастиру и другим хуманим установама у готовом новцу и непокретном имању преко 100000.— динара.

За његов предани рад цркви и домовини одликован је многобројним одличјима црквеним и државним, а међу њима и напрсним ставрофорским крстом, Даниловим крстом и крстом Св. Саве IV реда. Колико је неподијељено поштовање и уважење у друштву и народу уживао овај заслужни пастир најбоље се могло видјети оног дана кад су његови земни остаци предати матери земљи на вјечни почивак, гдје је поред многобројног свијета учествовало око двадесет свештеника.

Приликом његове сахране са покојником су се опростили величанственим говорима: архијерејски намјесник протојереј Милан Михаиловић, члан Црквеног суда са Цетиња, потпуковник Милош Бошковић, Бошко Велашевић, пенсионер и архијерејски намјесник Ђорђије Калуђеровић из Дан Града.

Желећи да и ми млађи слиједимо раду великога покојника, који је живио и радио попут оних свештеника, који су кроз петвјековно ропство служили и одржали на висини величину наше Светосавске цркве и нације, молим Свемогућега да његову племениту душу прими у царство Божје а успомена његова остаће на дуго времена међу нама: како треба служити олтару и народу — Слава му.

Б. БУРИЋ свештеник

Ријетка прилика

Продаје се хитно испод цијене Ауто марке „КРАЈСЛЕР“ са шест сједишта, отворен, потпуно исправан, исти је снабдјевен са шест нових гума, потрошак на 100 км 14 литара ПРОДАЈЕ СЕ САМО ЗА ГОТОВ НОВАЦ.

За даља обавјештења упитати у Уредништву и Администрацији »Сл. мисли«.

Моја изјава о разводу брака

Са мојом женом Миком, рођеном Ивановић, која је затражила од мене развод брака 20 јула, 1936 год. Ја сам исти одобрио и путем Суда ово земље у којој сада живим потврдио и упутио 10 августа 1936 год. Затражио сам да се она од цјелокупног мог имања удаљи као и од моје двоје дјеце пошто је више не сматрам за жену и њене [illegible] уопште не признајем.

Њен затјевани лист о разводу брака проведен је и у цјелости преко надлежних власти мој упућен на енглеском језику.

Толико ради упознања мојим пријатељима и познаницима као и бившој мојој жени Мики.

12 XII-1937 год. Вуко М. Илић

Namaimo B. C. Kanada

Једно објашњење г. Дрецуна

У Београдском листу Правда од 18 XII 1936 год. број 11550 на страни 14 оштампан је чланак анонимног писца. У чланку се помиње како сам ја по цепао изборни проглас адвоката г. Филипа Џемовића из Берана, и да сам на рачун тога прогласа изговорио неколико погрдних речи; па да ме г. Џемовић, због тога тужио суду, где ће тај изборни инцидент добити свој епилог.

У колико се чланак односи на цепање прогласа и изговарање погрдних речи, посве је лажан и тенденциозан, јер нити је било цепања прогласа, нити изговарања погрдних речи. Такав начин опхођења није својствен моме васпитању, па га никад и ниједном приликом нисам употребио, а најмање бих га могао употребити према огласу г. Џемовића, кога ценим и поштујем. Наводи чланка, по којима је г. Џемовић поднео тужбу суду противу мене, не знам јесу ли тачни, јер ми о томе није ништа познато, те верујем, да је и то обмана јавности; али, ако су ти наводи тачни, ја радо стојим на расположење г. Џемовићу и примам бачену ми рукавицу.

Верујем, да је све ово плод интрига, у циљу да се нашкоди моме имену као државног чиновника и човека, и да се претставим у рђавим бојама, и то не од г. Џемовића, већ од оних који га лажно обавештавају. И ако је то тако сматрао бих се пониженим, кад бих ове достављаче тужио суду и с њима имао уопште посла, па за то прелазим великодушно преко њихових лажи, а г. Џемовића молим да добро провери чињенично стање, што му је и дужност као угледном адвокату. Њему, понављам, стојим на расположењу, и не бежим од суда правде, а за доставаче и анонимног писца нећу да чујем.

Уредништву захвалан на гостопримству Митар С. Дрецун, полиц. чиновник Среза андријевачког

Андријевица 31-XII 1936 год.

† Велиша Радованов Поповић

— барјактар —

Уз велику пратњу својих поштовалаца 1 јан. 1937 г. сахрањен је у [illegible] Велиша Радованов Поповић Дроваловић, барјактар.

Умро је у 82 години живота. [illegible] Велиша живио је у оним тешким данима нашега народа и овог краја, када, такорећи, ни један дан није прошао без мањег или већег окршаја са Турцима. Овај неустрашиви јунак припадао је оном реду правих јунака и родољуба, који су голим рукама, са неукаљаним [illegible] својим хруком, својом пушком и [illegible] ном, чврсто стајали на мртвој стражи се пуном вјером и надом у себе, да [illegible] рају скинути ропске ланце себи и [illegible] напаћеном народу. То бијаше она генерација наших неустрашивих [illegible], који улазаху у борбу са [illegible] спамним налетом, као да је [illegible] позват да сруши непријатеља. Улетио је [illegible] пон. Велиши и његовим друговима може се примијенити овај пјеснички стих: »Бој не бије свијетло оружје, већ бој бије срце у јунака«. [illegible] се јунаштвом пон. Велиша би[illegible] обдарен, чврстином карактера, [illegible] ношћу, чврстом истином ријечи, и са најбољим врлинама које могу краси[illegible] једног човјека.

Сви који га знају и познају, [illegible] прочитају на његовом гробу: [illegible] почива велиша Рад Поповић, барјактар,« рећи ће му: храбра, поштена истинита Велиша.

Његова храбра прса, поред оста[illegible] војничких одличја а красила је и Обилића медаља.

Велиша је дочекао, да се својом храбром десницом, храбро и му[illegible] издржи и Балкански рат, који је [illegible] објављен црногорским топом са [illegible] истих фундинских висова, гдје је [illegible] момче сјекао турске главе. Кад [illegible] још 2 авг. 1876 год. овим соколовим налетом, први међу првима улетио [illegible] турска шанца у познатом фундинском боју на Чеглеру. У том свом јуначком заносу када је ту изгубио лијеву [illegible] му, узвикнуо је: »Доста ми је ова [illegible] на, но да се могу [illegible] главе«.

Али, из дана у дан нестаје [illegible] живљења ових старих горостаса, [illegible] ће млађима послужити као свијетли примјери, како се има цијенити и [illegible] нити слобода и свој дом.

Нека је слава и вјечни помен [illegible] Велиши Р. Поповићу, барјактару [illegible] његовим храбрим друговима.

Подгорица, јан. 1927 г. Д.

„Сл. мисао“ израђује све штампарске послове по најнижим цијенама

ЦЈЕЛОКУПНА КЊИЖЕВНА ДЈЕЛА

Краља Николе I

Поред објављених дјела:

Балканска царица
Кнез Арванит
Потоњи Абенсераж
Скупљене пјесме
Нова кола
На поноћи
Пјесник и вила
Хајдана и Свети Сава.

Биће први пут штампани у овој књизи до сада НЕОБЈАВЉЕНИ РУКОПИСИ

Краља Николе I, велики број лирских пјесама; комедија „КАКО СЕ КО РОДИ“

и одломци из недовршене трагедије „ХУСЕИН БЕГ ГРАДАШЧЕВИЋ“

Редакција дјела повјерена је Господину ДУШАНУ ВУКСАНУ, професору

као најбољем познаваоцу књижевних радова Краља Николе I.

Дјело ће изићи ускоро из штампе и изнијеће преко 800 страна великог формата у луксузној опреми са илустрацијама, повезано у платно. -- Претплатна цијена је

Динара 250. и плаћа се у мјесеч. ратама по **Динара 50.**

По изласку из штампе дјела ће стајати **Динара 350.—**

Са претплатом треба пожурити, јер ће се дјело штампати у огранич. броју примјерака.

АДМИНИСТРАЦИЈИ „ЗУБЉА“

М. МИЛИЧКОВИЋ

ПОДГОРИЦА

Овим се уписујем за претплатника на ЦЈЕЛОКУПНА КЊИЖЕВНА ДЈЕЛА КРАЉА НИКОЛЕ I. и обавезујем се да ћу вам претплатни износ од 250.— исплатити у 5 редовних мјесеч. рата по 50.— дин. Прву рату доставио сам вам данас на ваш чековни рачун код Поштанске штедионице број 6167. Књигу ћете ми испоручити по уплати цјелокупног износа од 250.— динара.

датум име

занимање

мјесто

За Никшић и Пљевља претплату прима књижара БРАЋА КАВАЈА

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Моја мила и никад непрежаљена мајка

†

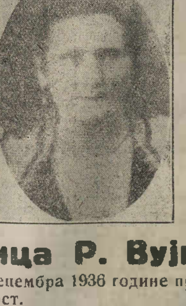

Љубица Р. Вујисић

на дан 3 децембра 1936 године преселила се у вечност.

Спречен службом нисам могао бити присутан сахрани те са овим изјављујем: Да вечиту до гроба захвалност дугујем, свој браћи, рођацима, кумовима и пријатељима који ме у овом тужном чину заступише, као и г.г. лекарима, који су се енергично заузели око ње да је спасу.

И још једанпут вечита хвала свима онима који саучешће изјавише или исту до вечне куће испратише.

Ожалошћени:
МИЛОВАН Р. ВУЈИСИЋ
управник поште
Св. Никола (Овче Поље)
Вардарска бановина

31-XII-1936 године
Колашин (Дријенак)

Власник: Никшићка акц. штампарија — Никшић Штампа се у Ник. акц штампарији — Никшић; за уредништво одговара Ил. Кавај[а]